

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jana Passera a soudců Mgr. Davida Hípšera a JUDr. Michala Mazance v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**, se sídlem Karmelitská 529/7, Praha 1, proti nezákonnému zásahu správního orgánu, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 9. 2012, čj. 5 A 10/2012 – 37,

t a k t o :

- I. Žalobci **se nepřiznává** osvobození od soudních poplatků.
- II. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **se zamítá**.
- III. Řízení **se zastavuje**.
- IV. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d ň ě n í :

I.

[1] Žalobce se žalobu podanou u Městského soudu v Praze domáhal ochrany před nezákonným zásahem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Nezákonný zásah spatřoval v tom, že dne 24. 1. 2011 požádal žalovaného o poskytnutí souboru informací. Dne 3. 2. 2011 byl vyzván k doplnění žádosti o údaje zjevně v žádosti obsažené. Proti tomu se žalobce ohradil stížností. Do dne podání žaloby (5. 12. 2011) však neobdržel rozhodnutí o stížnosti, ani mu nebyly poskytnuty požadované informace. Žalovaný nepředložil stížnost nadřízenému orgánu. Žalobce proto navrhl, aby soud zakázal žalovanému pokračovat v porušování žalobcova práva na účinný opravný prostředek, přikázal mu obnovit stav před zásahem (tj. před nevydáním rozhodnutí o stížnosti ze dne 7. 3. 2011) a neprodleně poskytnout informace požadované pod body 1 – 8, 10 – 12 žalobcovy žádosti, nebo neprodleně vydat rozhodnutí o stížnosti.

[2] Městský soud usnesením ze dne 13. 3. 2012, čj. 5 A 10/2012-16, nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků za podanou žalobu. Kasační stížnost proti tomuto usnesení zamítl Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 10. 5. 2012, čj. 9 Aps 2/2012 -15. Městský soud v Praze nato opětovně žalobce vyzval k zaplacení soudního poplatku. Žalobce jej však nezaplatil ani ve stanovené ani v pozdější lhůtě. Městský soud proto usnesením ze dne 4. 9. 2012, čj. 5 A 10/2012 – 37, řízení o žalobě zastavil podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, ve spojení s § 47 písm. c) s. ř. s.

[3] Městský soud v odůvodnění uvedeného usnesení doplnil, že žalobce podal dne 31. 7. 2012 k poštovní přepravě žádost „o povolení splátky poplatku“, neboť jeho sociální poměry mu neumožňují úhradu poplatku najednou v tak krátké době a hrozí zastavení řízení. Tato žádost však již nemohla nic změnit na tom, že lhůta pro zaplacení poplatku tou dobou již uplynula. Žádost je tak bezpředmětná, a soud o ní proto nerozhodoval. Městský soud dále uvedl, že žádost o povolení splátky poplatku či o posečkání s úhradou poplatku je novou žalobcovou procesní strategií, která reaguje na to, že městský soud v Praze přestal žalobce osvobozovat od soudních poplatků (nikoli proto, že by žalobce nebyl nemajetný, ale proto, že zneužívá institutu osvobození). Městský soud žalobci již opakovaně vysvětlil, že nemůže být nadále zproštěván povinnosti platit soudní poplatek. Proto je nasnadě, že ani další podobné žalobcovy snahy v těch samých soudních věcech (nově nazývané jako žádost o posečkání či žádost o povolení splátek) nemohou být úspěšné.

II.

[4] Usnesení městského soudu napadl žalobce (stěžovatel) kasační stížností.

[5] Vzhledem k tomu, že s podáním kasační stížnosti je spojen vznik poplatkové povinnosti (§ 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů), a stěžovatel tuto povinnost současně s podáním kasační stížnosti nesplnil, Nejvyšší správní soud jej usnesením ze dne 19. 11. 2012, čj. 8 Aps 6/2012 - 7, vyzval k zaplacení soudního poplatku ve výši 5000 Kč ve lhůtě dvou týdnů od doručení tohoto usnesení. Soud stěžovatele dále usnesením ze dne 19. 11. 2012, čj. 8 Aps 6/2012 – 10, vyzval, aby v téže lhůtě buďto předložil plnou moc udělenou jím advokátovi k zastupování v řízení o kasační stížnosti, nebo ve stejné lhůtě prokázal, že má vysokoškolské právnické vzdělání. Současně stěžovatele poučil o následcích nesplnění obou výzev.

[6] Stěžovatel soudní poplatek nezaplatil a ani nedoložil zastoupení advokátem. Namísto toho podáním ze dne 4. 12. 2012 požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení právního zástupce. Naprostý nedostatek prostředků a své sociální poměry doložil čestným prohlášením ze dne 4. 12. 2012. Stěžovatel v tomto prohlášení uvedl, že jeho bydlení je „nenájemní, nevlastnické“, nemá žádné zdanitelné příjmy, jeho nezdanitelné příjmy tvoří částka přes 3 000 Kč měsíčně, důvodem nevýdělečné činnosti je jeho plná invalidita, dále poukázal na „tisíce“ peněžních závazků, „nenarušenou způsobilost zcizovat“ a svou úvěrovou bonitu vymezil stavem „-2“. Stěžovatel konečně uvedl, že pobírá příspěvek na živobytí.

[7] Nejvyšší správní soud kupř. v rozsudku ze dne 15. 6. 2011, čj. 2 As 74/2010 – 89, všechna rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz, potvrdil, že účastník řízení může nedostatek prostředků pro vedení soudního řízení prokázat i jinak nežli prostřednictvím vyplnění formuláře „Potvrzení a prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a pro ustanovení zástupce soudem“, protože se jedná toliko o zavedenou praxi, usnadňující administraci podaných žádostí. Musí tak ale učinit způsobem, který poskytuje úplný obraz o jeho majetkových a osobních poměrech. Bylo tedy na stěžovateli, aby své majetkové poměry dostatečně konkrétně popsal a předložil soudu doklady dosvědčující, že nemá dostatečné prostředky k tomu, aby uhradil soudní poplatek a na vlastní náklady si obstaral advokáta.

[8] Této povinnosti stěžovatel nedostál. Jím uvedené údaje jsou dílem neprokázané a dílem irelevantní (tvrzení stěžovatele o způsobilosti zcizovat či o jeho úvěrové bonitě), a proto nemohou být využity k prokázání jeho majetkových poměrů. Ostatně Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 13. 4. 2012, čj. 2 As 10/2012 – 18, či ze dne 20. 9. 2012, čj. 8 As 80/2012 - 17, již stěžovatele upozornil, že údaje obsažené v jeho čestném prohlášení

nejsou způsobilé prokázat jeho skutečné a aktuální majetkové a výdělkové poměry. Za takové situace Nejvyšší správní soud zamítl stěžovatelu žádost o osvobození od soudního poplatku.

[9] Podle ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce (pro řízení o kasační stížnosti advokáta) navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Jelikož Nejvyšší správní soud neshledal u stěžovatele předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, nevyhověl ani jeho návrhu na ustanovení advokáta pro řízení o jeho kasační stížnosti.

III.

[10] Nejvyšší správní soud si je vědom, že za situace, kdy účastníka řízení neosvobodil od soudního poplatku a neustanovil mu advokáta, měl by jej opětovně vyzvat ke splnění poplatkové povinnosti a k předložení plné moci udělené advokátu pro řízení o kasační stížnosti. Soud však předně důkladně zvažoval okolnosti, za nichž stěžovatel uplatňuje u tohoto soudu svá práva. Opakovaně již dospěl k závěru, že se v případě stěžovatele jedná o projev svévolného a účelového uplatňování práva (viz např. rozsudek ze dne 8. 3. 2012, čj. 2 As 45/2012 – 11). Stěžovatel svá práva uplatňuje převážně zjevně šikanózním způsobem a nesoudí se vedení sporu o meritorní řešení sporu, nýbrž pro samotné vedení sporu (viz rozsudek ze dne 7. 6. 2012, čj. 2 As 82/2012 – 13, nebo usnesení ze dne 18. 12. 2012, čj. 7 As 103/2012 – 20).

[11] V evidenci zdejšího soudu je vedeno ke dni 7. 2. 2013 celkem 634 spisů, v nichž žalobce vystupuje v pozici stěžovatele, resp. navrhovatele. Během roku 2012 napadlo k Nejvyššímu správnímu soudu 311 věcí, v nichž žalobce vystupuje jako účastník řízení, přičemž ke dni 7. 2. 2013 jich bylo vyřízeno, resp. rozhodnuto, 278 (48 věcí bylo vyřízeno odmítnutím, 95 věcí zamítnutím, 75 věcí zastavením řízení, ve 20 případech zdejší soud napadené rozhodnutí zrušil, resp. zrušil a vrátil či odmítl, ve zbývajících případech rozhodl jiným způsobem). Od počátku roku 2013 stěžovatel učinil vůči Nejvyššímu správnímu soudu již 45 podání. Z evidence zdejšího soudu je dále patné, že množství žalobcem vedených sporů se v průběhu času zvyšuje. Pro srovnání lze uvést, že v roce 2008 bylo u Nejvyššího správního soudu vedeno „pouze“ 22 věcí, v nichž žalobce vystupoval jako účastník řízení, v roce 2010 to bylo již 65 věcí a v roce 2011 pak 155 věcí. Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že pouhá skutečnost, že stěžovatel vede takové množství sporů, přirozeně sama o sobě neznámá, že by jeho žádostem nemělo být vyhověno. Rozhodující je seriozita stěžovatelem vedených sporů, stereotypnost jeho procesního počínání, spojená s opakováním obdobných či zcela identických argumentů.

[12] Při vědomí shora uvedeného a v souladu se zásadou hospodárnosti řízení Nejvyšší správní soud nepřistoupil k provedení standardních procesních úkonů, tj. opětovně nevyzval stěžovatele k zaplacení soudního poplatku za řízení o kasační stížnosti a k předložení plné moci udělené advokátovi. Zdejšímu soudu je totiž z úřední činnosti známo (srov. např. věci vedené pod sp. zn. 8 As 71/2012 či sp. zn. 8 As 79/2012), že shora uvedené výzvy obvykle neplní svůj účel a nevedou k řádné procesní přípravě řízení. Tyto výzvy naopak rozehrávají písemný „ping pong“ mezi stěžovatelem a zdejším soudem, který prodlužuje řízení o kasační stížnosti o několik týdnů až měsíců, aniž by došlo k meritornímu posouzení věci. Stěžovatel po výzvě soudu ke splnění poplatkové povinnosti a předložení plné moci advokátovi zpravidla požádá o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Ke své žádosti zpravidla připojí čestné prohlášení, v němž uvede údaje, které nejsou způsobilé prokázat jeho nárok na osvobození od soudních poplatků. Následně stěžovatel požádá o povolení splátek soudního poplatku, resp. o prodloužení lhůty k předložení plné moci udělené advokátovi; tímto způsobem stěžovatel ostatně postupoval i v nynějším řízení před městským soudem. Nejvyšší správní soud následně tyto žádosti zamítne z důvodu bezpředmětnosti, svévolného uplatňování práva stěžovatelem a jeho obstrukčnímu přístupu k vedení řízení

(viz např. usnesení ze dne 8. 8. 2012, čj. 8 As 71/2012 – 13, a ze dne 4. 10. 2012, čj. 8 As 71/2012 – 22, která byla stěžovateli doručena a jejich obsah je mu proto znám). Výsledkem řízení pak obvykle bývá jeho zastavení pro nezaplacení soudního poplatku.

[13] S ohledem na dosavadní počínání stěžovatele v řízení před městským i zdejším soudem Nejvyšší správní soud nepochyboval, že by se tento bezúčelný a ve výsledku zcela neefektivní postup opakoval i v nyní posuzované věci.

[14] Obdobný postup volí v případě opakujících se zjevně nedůvodných podání stěžovatele také Ústavní soud. Ve vztahu k povinnému zastoupení stěžovatele v řízení o ústavní stížnosti vyslovil, že poučení o této povinnosti není nutno stěžovateli zasílat vždy v každém individuálním řízení, jestliže se tak stalo v identických případech předchozích. Pokud lze vycházet ze spolehlivého předpokladu, že dříve poskytnuté informace byly objektivně způsobily stěžovateli zpravit o zásadě povinného zastoupení v řízení před Ústavním soudem, setrvání na požadavku vždy nového a totožného poučování by se jevílo jako formalistické a neefektivní (viz usnesení ze dne 22. 11. 2012, sp. zn. II. ÚS 4256/12, obdobně srov. usnesení ze dne 14. 11. 2012, sp. zn. III. ÚS 4255/12, ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. II. ÚS 3748/14, či ze dne 10. 10. 2012, sp. zn. III. ÚS 3747/14). Nejvyšší správní soud je toho názoru, že uvedené závěry lze vztáhnout i na opakované poučování o povinnosti být zastoupen advokátem a povinnosti zaplatit soudní poplatek v řízení o kasační stížnosti. Stěžovatel byl zdejším soudem poučen o těchto povinnostech nesčetněkrát, jejich existence si proto musí být nepochybně vědom.

[15] Nejvyšší správní soud si je vědom znění čl. 36 Listiny základních práv a svobod, který zaručuje právo na soudní ochranu. Okolnosti, za nichž stěžovatel uplatňuje svá práva (a to zejména právo na soudní ochranu), však nelze považovat za výkon subjektivního práva v souladu s právním řádem. Chování stěžovatele naopak naplňuje znaky zneužití práva, které zdejší soud vymezil např. již v rozsudku ze dne 10. 11. 2005, čj. 1 Afs 107/2004 – 48, č. 869/2006 Sb. NSS. Zneužitím práva se rozumí „*situace, kdy někdo vykoná své subjektivní právo ke neodůvodněné újmě někoho jiného nebo společnosti; takovéto chování, jímž se dosahuje výsledku nedovoleného, je jenom zřídka dovolené*“. K zákazu zneužití práva se vyjádřil také rozšířený senát, podle něhož zákaz zneužití práva představuje pravidlo českého vnitrostátního práva, včetně práva veřejného, které vyplývá z povahy České republiky jako materiálního právního státu založeného na určitých vudcích hodnotách, ke kterým vedle úcty ke svobodě jednotlivce a ochraně lidské důstojnosti patří mimo jiné i úcta k harmonickému sociálnímu řádu tvořenému právem a odepření ochrany jednání, které práva vědomě a záměrně využívá v rozporu s jeho smyslem a účelem. Zákaz zneužití práva je v jistém smyslu *ultima ratio*, a proto musí být uplatňován nanejvýš restriktivně a za pečlivého poměření s jinými obdobně důležitými principy vlastního právního řádu, s nimiž se může střetnout (usnesení rozšířeného senátu ze dne 27. 5. 2010, čj. 1 As 70/2008 – 74, č. 2099/2010 Sb. NSS, a v něm uvedená judikatura). V této souvislosti lze rovněž poukázat na rozsudek ze dne 30. 12. 2010, čj. 4 As 38/2010 – 43, ve kterém Nejvyšší správní soud poukázal na model fungování stěžovatele (občanského sdružení), založený na opakovaném podávání žádostí o osvobození od soudních poplatků, tj. nákladů, které při jeho činnosti zpravidla vznikají a s jejichž vznikem musel vědomě počítat. Neexistují-li pro takové jednání legitimní důvody, je třeba jej považovat za zneužití práva zakotveného v § 36 odst. 3 s. ř. s. Uvedený závěr prošel testem ústavnosti u Ústavního soudu a obstál (viz usnesení ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. I. ÚS 1131/11).

[16] Jak bylo zmíněno výše, stěžovatel obecně zneužívá práva na soudní ochranu, je veden snahou vést spor pro spor, nikoliv zájmem o řešení reálně existujících sporů. Zneužití lze dovést i v nyní posuzované věci. Nejvyšší správní soud současně zdůrazňuje, že toto rozhodnutí nevede

k budoucímu paušálnímu odmítnutí jakéhokoliv podání, jímž by se stěžovatel obracel na soud. Shora předestřený postup představuje pouze materiální korektiv formálního pojmání práva na soudní ochranu v souladu s principem ekvity (spravedlnosti) a bude vyhrazen zcela výjimečným případům, u nichž se běžný procesní postup bude jevit jako zcela neefektivní, a současně bude zcela zjevné, že kasační stížnost nemůže být úspěšná. V tomto ohledu tedy bude třeba dbát zvýšené opatrnosti a pečlivě se seznámit se skutkovými i právními okolnostmi případu stejně jako v ostatních věcech. Jinými slovy řečeno, Nejvyšší správní soud tímto postupem rozhodně stěžovateli neupírá jeho právo, aby prokázal, že v jeho jiném soudním sporu nastala situace, kdy je třeba jej osvobodit od soudního poplatku a ustanovit mu k ochraně jeho veřejných subjektivních práv kvalifikovaného právního zástupce.

[17] Nejvyšší správní soud závěrem poukazuje, že obdobný procesní postup zvolil již v usnesení ze dne 28. 2. 2013, čj. 8 As 130/2012 - 10.

IV.

[18] Jelikož tedy stěžovatel ve lhůtě stanovené Nejvyšším správním soudem ani následně soudní poplatek splatný podáním kasační stížnosti (tj. 13. 9. 2012) nezaplatil, a z jeho jednotlivých podání učiněných v této věci nevyplývá, že by poskytnutí další lhůty vedlo k zaplacení soudního poplatku, Nejvyšší správní soud řízení podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích ve spojení s § 47 písm. c) s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. zastavil.

[19] Podle § 60 odst. 3 s. ř. s. nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, bylo-li řízení zastaveno.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 26. dubna 2013

JUDr. Jan Passer
předseda senátu